

שבת ה' ^{גליון}

מטרתנו: להאיר עיני מבקשי ה', לסייע ליבנם בעסקי פנימיות תורת החסידות
במושגת רבינו הבעל שם טוב ותלמידיו הקדושים
ולדעת את המעשה אשר יעשו לקיים מצוות ה' באופן הראוי ובכוונה נכונה

חן השבוע

מאמר התבוננות בענין הפרשה והזמן

שבת חזון

שבת חזון הוא יותר גדול במעלה מכל שבתות השנה, כן הוא לשונו הקדוש של הרה"ק בעל אוהב ישראל מאפטא זלה"ה, והטעם הפשוט הוא כיון שהמלך מלכו של עולם כביכול הוא כעת בגלות, כי בזמן זה מתעורר חורבן ביתו, ולכן מסתובב בשווקים וברחובות, וכל הרוצה להגיע אליו יכול לגשת בלי קישורים.

ועוד איתא בספרים, שכשנכנסו השונאים בבית המקדש מצאו את הכרובים פניהם איש אל אחיו, ולכאורה הלא בזמן שאין ישראל עושין רצונו של מקום היו הכרובים פניהם מהופכים, כמו שני שונאים שאין רוצים להסתכל זה בזה, ואיך היה בעת החורבן מצב של אהבה, ותיריך הרה"ק המגיד הגדול ממעזריטש זלה"ה, שאם יארע לשני ידידים שחיו ביחד רבות בשנים שהמה מוכרחים להתפרד, אפילו בכמה זמנים היו במחלוקת, אבל בשעת הפירוד מתעורר האהבה באופן גדול, כטבע כל דבר המתפעל מהפכו, ומתעורר בזכרונם הזמנים המתוקים שהיה להם ביחד, כן בעת חורבן בית המקדש, הגם שהם בעצמם גרמו את החורבן מגודל החטאים, עם כל זה בעת אשר התחילו עמודי הבית לבעור באש ובני ישראל הלכו שבי לפני צר, והשכינה הקדושה נתפרדה ממקום חנייתה זה כמה מאות שנה, התעוררה אהבתם הישנה של השכינה הקדושה לבניה החביבים בני ישראל הקדושים, ולכן היו הכרובים אז במצב של פנים בפנים.

וכעין בחינה זו הוא בשבת הזה, כיון שבימי החול יש אבלות וצער, פירוד והתרחקות, לא כן בשבת קודש שאין בה שום חורבן, ואדרבה בשבת מגיע למעלה להשי"ת שמחה ונחת רוח כמו שהיה בזמן הבית (כמבואר בתפארת שלמה), לכן יש בשבת זה עילוי גדול פיתרון האור מן החשך, וכמו שאין בכל השנה ימים חשוכים כמו 'שבוע שחל בו תשעה באב', כן גם אין בכל השנה שבתות מאירות כמו 'שבת חזון'.

*

והנה שלשה שבתות 'בין המצרים' נקראים תלתא דפרענותא, שבהם קורין פרשיות הפטורה בדברי פורעניות על החורבן, ואחר כך יש עוד שבע שבתות עד ראש השנה הנקראים שבע דנחמתא, שבהם קורין דברי נחמה על בנין ציון וירושלים, וביחד יש

חן החסידות

ביאור מאמר אחד מספרי חסידות עם הקדמות וכללים מספרי שפתי חן, וביאור משולב

ספר השבוע:

תולדות יצחק (נעשכח, ד"ה וידבר משה)

הקדמות וכללים

ד) ג' יחודים: בכל קומת ה'משפיע' הנקרא תפארת מאיר השם הוי"ה ב"ה, כנזכר למעלה ששם הוי"ה הוא בתפארת^(א), אבל בקומת ה'מקבל' שהוא מלכות מאירין בה ג' שמות הללו באופן זה: א] אהי"ה בראשה (חב"ד), ב] אלקי"ם בגופה (חב"ד), ג] אדני"י בהרגליים (נה"י). ונמצא שהיחוד של קוב"ה ושכינתיה, תפארת ומלכות, יכולה להתקיים בשלשה אופנים, בשלשת חלקי הקומה שלהם, כדלהלן:

א] יחוד העליון (חב"ד) בראשם, שם מאירין הוי"ה (בתפארת) ואהי"ה (במלכות), והיחוד הוא על ידי שילובם זה בזה (אהריתיה).

ב] יחוד האמצעי (חב"ד) בגופם, שם מאירין הוי"ה (בתפארת) ואלקי"ם (במלכות), והיחוד הוא על ידי שילובם זה בזה (כזה: יאהריתיה"ם).

ג] יחוד התחתון (נה"י) בהרגליים, שם מאירין הוי"ה (בתפארת) ואדני"י (במלכות), והיחוד הוא על ידי שילובם זה בזה (כזה: יאהריתיה"ם).

ה) עבודת האדם: כל זה נוגע לעבודת האדם, כי האדם הוא מרכבה ודוגמא דלעילא, וכל מעשיו של אדם התחתון בעולם הזה מעורר דוגמתו ממש בעולמות העליונים, א] באופן זה: כשהאדם מוכן מעשיו שיהיו מיוחדים להשי"ת, מעורר בזה למעלה יחוד התחתון של 'תפארת ומלכות' בנה"י שלהם (הוי"ה אדני"ם). ב] כשמזכך הרגשי לבו באהבה ויראה להשי"ת, מעורר בזה גם למעלה יחוד האמצעי של 'תפארת ומלכות' בהג"ת שלהם (הוי"ה אלקי"ם). ג] כשמזכך ומטהר את מחשבתו כולו קודש לה', מעורר בזה גם למעלה יחוד העליון של 'תפארת ומלכות' בחב"ד שלהם (הוי"ה אהי"ה).

א) עשר ספירות: השי"ת ברא עשר ספירות קדושות להנהיג בהם את העולם, שהם: כתר חכמה בינה, חסד גבורה תפארת, נצח הוד יסוד מלכות.^(א) והם מתחלקים לחמשה, כנגד ארבע אותיות דשם הוי"ה, וקוצו של יוד, כזה: כתר [קוצו של י'], חכמה [אות י'], בינה [אות ה'], תפארת הכולל ששה קצוות חג"ת נה"י [אות ו'], ומלכות [אות ה']^(א).

ב) תפארת ומלכות: עיקר הנהגת העולם הזה הוא על ידי יחוד ספירות תפארת ומלכות הנקראים קוב"ה ושכינתיה, ונקראים גם כן זעיר אנופין ונוקביה. תפארת הוא בחינת זכר דוגמא לאדם התחתון שהוא המשפיע, ועל בחינה זו רומז השם הוי"ה, שפירושו מהוה כל היות, שהוא עצם מציאותו יתברך כלפי עצמו כביכול, כפי ההנהגות שרוצה להנהיג את הנבראים, אבל לא לפי ערך התגלותו אל הנבראים. מלכות היא בחינת נוקבא דוגמא לאם הבנים שהיא המקבלת מבעלה צרכי הבנים ומגדלתם, והוא בחינת התגלות אלוותו יתברך בעולם הזה לפי ערך הנבראים בצורת מ'מלך העולם'^(א).

ג) פרצופים שלמים: כיון שתפארת ומלכות הם דוגמא ל'אב ואם' שבעולם התחתון, לכן בהכרח שיש בכל אחד מהם 'קומה שלימה' של עשר ספירות הכולל כל קומת האדם, והם מחולקים בה על זה האופן: א] ספירות נהי"ם שלהם נקראים רגליים, כי אצל אדם התחתון הרי זה המקור לחלק המעשה שלו, ב] ספירות חג"ת נקראים גוף, כי אצל אדם התחתון הרי זה המקום ומקור לכל ההרגשים שלו של אהבה ויראה וכדו', ג] ספירות חב"ד נקראים ראש, כי אצל אדם התחתון הוא מקום של השכל שלו^(א).

חן המקור

א. מבואר בשפתי חן הכללי הקדמה א, ובהקדמה ב, ובהקדמה ה. ב. מבואר בשפתי חן הכללי הקדמה יב. ג. מבואר בשפתי חן הכללי הקדמה ז עמ' קלז, ומבואר עוד בהקדמה כה, ובביאור שם הוי"ה ראה הקדמה כב ושם באות יג, ובהקדמה כג ושם באות א. ד. מבואר בשפתי חן הכללי הקדמה כו עמ' תפה, ושם בהערה ג, ובשפתי חן לחנוכה הקדמה ה עמ' פד. ה. מבואר בשפתי חן הכללי הקדמה כב עמ' תח. ו. מבואר בשפתי חן הכללי הקדמה כו, ובשפתי חן לחנוכה הקדמה ה. ז. מבואר בשפתי חן הכללי שם, ובשפתי חן לחנוכה שם.

הקדמה

ספר סידורו של שבת (שורש הראשון ענף ד - עלה א)

תוספות שבת ב'סור מרע':

בס"ד זכינו ללמוד כל השלשה ענפים משורש הראשון, ובהם מבואר היטב שחוץ מכ"ד שעות השבת יש להוסיף עוד ב' שעות מלפניו לקיים מצות תוספות שבת [ועוד שעה אחר השבת שלא יהיה כתינוק הבורח מן הקודש], ובאלו השתי שעות יש לכל אדם לעורר על עצמו בושה גדולה מהשי"ת, בהתבוננות איך עברו עליו ימי השבוע בעסקי הבלי עולם הזה, שהמה בחינת רשות הרבים של ריבוי חשבונות, וממילא היה אצלו שכחת השגחת ה', אכן כעת בערב שבת אחר צהרים כאשר השי"ת מאיר לעולם הזה אורו הגדול ונשגב, וכל העולם נשתנה לרשות היחיד, יחידו של עולם, נתמלא פנינו בושה למה היינו שקוע כל כך ברצונות של עולם הזה בכל מיני חשבונות מעשיות, בעת שאמרת אין עוד מלבדו וכל מעשה העולם המה הבל ורעות רוח, וכאשר ינצל אלו השתי שעות להתבוננות עמוקה עד שיתבייש וירצה לשוב אל ה', אז יעשה מתיבת בִּשְׁת אֱתוּת תִּשָּׁב, ובאופן זה ילבש בגדי שִׁבְת שיתעלה להיות מוקף באויר של עולם הבריאה, בחינת 'מעין עולם הבא', ואז יזכה שיהיה לו א ליכטיגע שבת, ולא יצטרך לעשות כלום במשך יום השבת להשיג קדושתה, כי אור השבת תרד ותאיר עליו באיתערותא דלעילא, ויומשך שפע קודש ישר לתוך נשמתו.

כל זה הוא חלק 'תוספות שבת' בבחינת 'סור מרע', להתבייש מכל הרע שעשה ולשוב אל ה'.

תוספות שבת ב'עשה טוב':

ועתה בכניסתינו אל ענף ד' מתחיל לבאר מהו תוספות שבת בענין 'ועשה טוב'.

וענינו הוא, כי כבר אנו יודעים שהשי"ת נותן לנו מתנה טובה ושבת שמה, בלי שום איתערותא שלנו, ועדיין אין אנו יודעים מה אנו נותנים בעד השבת, כי גם האדם צריך להראות להשי"ת שהוא רוצה ומשתוקק לקבל את קדושת השבת, לכן ניתן לנו מצות 'תוספות שבת' שבזה אנו נותנים להשי"ת חלק מזמן החול בעד השבת קודש, ובוזה אנו מכריזין להשי"ת שאנו שמחים במתנתו, ושכל תכלית לבבינו הוא לעשות רצונו ולעבדו בלבב שלם.

וכדרכו בקודש של הרה"ק בעל באר מים חיים זה"ה שכל ענין שהוא מסביר, מבארו בכל פרטיה ודקדוקיה, עד שלא נשאר אפילו זווית אחד בלי ביאור, כן גם כאן מביא כמה הקדמות להבנת הענין, ומתחיל בפרשת השליחות של אליעזר עבד אברהם לחפש כלה ליצחק אבינו, שכאשר ראה את רבקה איך היא גומלת חסדים להשקות את האדם ואת הבהמה, אמר אֲתָה הִכְחַתְּ לְעֵבֶדְךָ לְיִצְחָק, והיא ראויה ליכנס לביתו של אברהם אבינו שהיה המוכרה למדת החסד.

החילוק בין חסד ורחמים:

ומסביר החילוק בין חסד ובין רחמים, כי מי שהוא בעל רחמים מתעורר רק כשוראה איזה צרה חלילה ואחוזתו מדת רחמנות ומרחם על הנתפסים בה, או

המשך בעמוד ג

חן החסידות

המשך מעמוד א

תולדות יצחק (נעשביז, ד"ה וידבר משה)

לחיות בדביקות אפילו בצאתו לחוץ

תוכן הענין: משה רבינו מלמד את ישראל שיתחזקו מאד ביחוד הוי"ה אלקים, שהוא פנימיות אהבה ויראה, עד שזה יפעול יחוד הוי"ה אדני, שגם בצאתו לחוץ ישאר בדביקות

גם יש לזכור הואיל משה צָבַר אֶת הַפְּרֹכָה (א.ה). דהנה 'צָבַר' גימטריא ר"ג, כמנין שני יתודים הקדושים, [א] יחוד הוי"ה 'אדני' - המאיר בג' ספירות תחתונות 'צח הוד יסוד', שאצל האדם הם כלי המעשה שלו, ויחוד זה מעורר את האדם ש'כל מעשיו' יהיו מיוחדים לשמו יתברך אפילו בעסקו בעניני עולם הזה בהיותו בחוץ בין אנשים, ועל ידי זה מתייחדים אלו השמות העולים 'א, ב] ויחוד הוי"ה 'אלהים' - המאיר בג' ספירות אמצעיות 'חסד גבורה תפארת', שאצל האדם הם כלי הדיבור וההרגש שלו, ויחוד הזה מעורר את האדם שתאוות לבו יהיו להתדבק בהשי"ת באהבה ויראה, ומזה נעשה יחוד העולה קי"ב, ושניהם ביחד, היינו מספר צ"א ומספר קי"ב, עולים ר"ג כמספר תיבת 'באר'.

והנה משה רבינו עליו השלום היה עניו מאד מכל האדם, והיה סובר שכל אחד משראל יכול להיות צדיק ליחוד כל מעשיו הרגשותיו ומחשבותיו להשי"ת כמותו, דכתיב ציה (הלים 5) תְּפִלָּה לְמִשְׁכָּה אִישׁ הָאֱלֹהִים, 'תפלה' הוא לשון התמצרות ויחוד, כמו נְפִטוּלֵי אֱלֹקִים וגו' (נבאשים 8), להורות שמישה רבינו היה כל כולו דבוק בהשי"ת, ולכאורה הוי ליה למימר 'איש

אֱלֹהִים' ולמה הוסיף אות ה' לתיבת אלקים, אכן זהו רמז שמישה רבינו עליו השלום היה מתכר ומייחד יחוד הוי"ה 'אדני' כמספר 'אֱלֹהִים' אפילו צהימו מעורב צין הצריות, וזה אומרו תְּפִלָּה לְמִשְׁכָּה - פירוש שהיה משה רבינו עליו השלום היה מקשר ומייחד, אִישׁ - פירוש אפילו צהימו צין אנשים, הָאֱלֹהִים - פירוש את יחוד הקדוש של הוי"ה אדני הנזכר לעיל, המרומז בתיבת 'האלקים' שמספרו צ"א.

ובאמת היה משה רבינו עליו השלום סובר שגם כל ישראל יכולים להיות כמותו, וצפרט שהיו דור דיעה, ולכן אמר להם לישראל שילמדו את התורה ציראה עילאה יראה הפנימית, שעל ידי זה יוכלו להתמזר ולהתדבק עמם צהס הוי"ה צרון הוא באהבה ויראה בכל לבם ונפשם שעל זה מורה יחוד הוי"ה 'אלהים', כי אלהים מורה על יראה, שעל ידי יראה זו יוכלו לדבק עמם צהס הוי"ה צרון הוא, ואם ככה יעשו בשלימות, שיתחזקו בפנימיות לבם להיות מקושר להשי"ת ביראה פנימית, שהוא יחוד הוי"ה אלקים, אז יגרום הדבר שיהא נעשה מזה גם יחוד הוי"ה 'אדני' שמספרו צ"א, דהיינו שישארו בדביקות גם בצאתם לחוץ

לעסוק בחלק המעשה לעורר למעלה יחוד הוי"ה אדני, על ידי יחוד המעשה להשי"ת.

ונרמז צפסוק (נבאשים כט ג) וַיִּלְלוּ אֶת הָאֱלֹהִים מֵעַל פִּי הַצִּבְרִי וְהִשְׁקִי אֶת הַלְּאָן, אֵלָּן הוּא אֹתוּת ל"א נ', היינו ל"א הוא אֹתוּת 'אֵל' מלשון יציאה לחוץ, ולמז להס שאף אס 'אֵלָּן' לשוק וְלָדָבַר הַרְשׁוּת צין הצריות, גם אז יעסקו בקודש ליחוד את השי"ת כדי שיעלו כל הניצוצות הקדושות לשורשם שורש ספירת צינה ששם עולים הניצוצין הקדושים ומתבררים מן הרע ונכללים בקומת הקדושה, כי ספירת 'בינה' הוא הנרמז צ' של הַלְּאָן, על פי הנודע שבספירת 'בינה' קיימים חמישים שערים, הנקראים נ' שערי בינה, ומייחדו השני שמות הקדושים, ועל זה מורה יחוד הוי"ה 'אדני' שמספרו ל"א, ונמצא שגם עצם המספר של יחוד הוי"ה אדני, שהוא מספר צ"א, מורה על אופן העבודה הנצרך לעורר את היחוד הזה, דהיינו שגם ב'ציאתו' לחוץ יהא נשאר דבוק להשי"ת.

ובל זה נרמז צפסוק הואיל משה צָבַר אֶת הַפְּרֹכָה וגו', שאמר להם שילמדו את התורה ציראה עילאה יראה הפנימית, ליחוד אהבה ויראה שלהם להשי"ת, באופן המרומז יחוד הוי"ה 'אלקים' כמזכר לעיל, ועל ידי זה יהיה להם עליה, שיוכו שגם צלאתם לדבר הרשות יכוונו היחוד ועל ידי זה יעלו הניצוצין קדישין לשורשם, כמרומו יחוד הוי"ה 'אדני' שמספרו ל"א, וכמו שפירשנו צמיצת הַלְּאָן מלשון צא נ', שגם ביציאתם לחוץ יזכו לעלות הניצוצות אל ספירת בינה שיש בו נ' שערי בינה.

ביאור משולב

תוכן העניין:

(א) הוספת חלק משעות החול על מצות שבת. (ב) החילוק הגדול בין חסד ורחמים.

ענף ד

ידבר בניאור עוד מעם וכוונה אחרת במצות התוספת שבת הלוח חוץ מהטעם שלמדנו עד כה, ליתן זמן להתבייש מעונדא דחול ולשוב אל ה', ועתה ידבר שהוא מצד אהבת חסד שבנו להראות להשי"ת אהבתנו אליו, שאנו רוצים להוסיף על הזמן שנתן לנו, ובו י"א ע"ל.

עלה א

אמנם זאת אמת מה שלמדנו עד הנה, שתוספת שבת בבושה ותשובה הוא ההכנה והתנאי לזכות להרגיש קדושת השבת, ואכן יש עוד אופן אחרת שנבאר בענין התוספת הלוח מה שנצרך לביון בו, ונאמר כי הוא נעשה מצד גודל אהבה ורב חסד וחיבת הקודש שבנו, ברצונו להראות גודל אהבת התורה על ידי שנוסיף מעצמינו מצוה שלא נצטוונו עליו, ולצדקה וזכות נחשב לנו שנהיה גם אנחנו זוכים להיות גם לנו חלק במצות ה' לעשותה, כי כ"ד שעות של יום השבת הוא מתנת השי"ת לבני ישראל, ואין לנו חלק בה, וכן במצוה זו של שמירת השבת קודש הבא בחסדי המקום ב"ה עלינו ממילא מעצמו, כנאמר בדברינו למעלה (ריש ענף א) שקדושת מצוה זו נעשה בלי אתערותא מאתנו, ואמרנו וענינו גם אנחנו שאנו רוצים ללכת בדרכיו כמו שכתוב (שמואל ב כ"ו) עם חסיד תתחַסֶּה, לקיים אותה המצוה של תוספת שבת בדרך הבעל גומל חסד שדרכו להוסיף בהמכה, פירוש, כיון שהשי"ת עושה עמנו חסד גדול כזו שנותן לנו את המתנה טובה של שבת קודש בלי איתערותא דלתתא, כן נעשה אנחנו גם כן חסד גדול להראות להשי"ת חביבותנו שאין אנו ממתנינים לקבל השבת עד שיבוא, אלא אנו מוסיפים חלק משעות החול על הקודש.

כאשר פירשתי יפה דברי רש"י זל"ה שכתב על פסוק (בראשית כ"ד) אתה הכתה לעבדך ליצחק, ופירש רש"י ראויה היא רבקה שתהיה הכלה לו ליצחק, כיון שתהא גומלת חסדים, וכראי ליבנס בביתו של אברהם עד כאן דברי רש"י, ולכאורה קשה, מי שם ביתו של אברהם בכאן הלא אליעזר הלך כעת לבקש כלה ליצחק שהיה המרכבה למדת הגבורה, אם כן היה צריך לעשות סימן אל מדתו של יצחק, ולמה עשה סימן השי"ת אל מדתו של אברהם.

אכן נחית רש"י זל"ה להזכיר ביתו של אברהם, לאשמעינן באיזה מדה מהמדות טובות אם ב'חסד' או ב'רחמים' עשתה רבקה זאת שנתנה לשנות הן להאנשים והן להגמלים, כי הנה ידוע שגודל יתר שאת שיש יותר חשיבות למדת ה'חסד'

בראותו איזה מקרה לא טובה חס ושלום, אז נתמלא לבו רחמנות ועושה פעולות לטובה לעזור ולסייע מה שצריך, אבל כל זמן שלא הגיע הענין ללבו אינו מתפעל כלל, וכמו שמסופר על מרן הדברי חיים זל"ה שנתן פעם צדקה לעני מרוד, ותיכף אחר כך קראו בחזרה והוסיף לו עוד מעות, והסביר, כי אחר ששמע מהעני את המאורע שקרה לו אחזו רחמנות גדול, ובהרגש הזה נתן לו המעות, נמצא שלא נתן המעות 'לשם מצות צדקה' רק כדי להשקיש את רגשי לבבו, לכן קראו בחזרה ונתן לו עוד הפעם בכונה תחילה כדי לקיים מצות צדקה. וכמו שהגבאי צדקה אומרים, כאשר צריך לאסוף מעות בעד איזה צרה חס ושלום שאירע לאחד, אז יתן כל אחד בהתעוררות והתלהבות ועוד יוסיף תפלה שלא יארע עמו דבר זה, אכן כאשר צריך לאסוף מעות בעד לומדי תורה וכדומה כשאין שם רגש של רחמנות, אז קשה ביותר לקבל נדבה הגונה.

אכן בעל חסד הוא אדם שאוהב מעצמו לעשות צדקה וחסד, ורודף לבקש מקום שיוכל שם לעשות חסד ואינו ממתין שייבקש ממנו, וכמו שאמרנו חכמינו ז"ל (סוטה מט) גדולה גמילת חסדים יותר מן הצדקה, כי גמילת חסדים הוא בין לעניים ובין לעשירים מה שאין כן צדקה שהוא רק לעניים, אם כן הגם שבשמים חשוב מאוד כשעושים צדקה עם העני, עם כל זה יותר מקובל כשעושה חסד עם 'עשיר' הנצרך כעת לטובתה, כמו שכתב רש"י ז"ל בפסוק (ויקרא כה לה) וְהִתְחַזַּקְתָּ בוֹ "אל תניחנהו שירד ויפול, אלא חזקהו משעת מוטת היד, למה זה דומה למשאוי שעל החמור, עודהו על החמור אחד תופס בו ומעמידו, נפל לארץ חמשה אין מעמידין אותו", ולפי המדובר כאן עיקר המצוה הוא לעשות 'חסד' לסייע ולחזק את האדם בעת שהוא עדיין עשיר ואינו נצרך רק לקצת חיזוק להישאר עשיר, אכן אם הוא כבר עני חס ושלום שכבר נפל לארץ, אז כבר יבואו כל בעלי ה'רחמים' לסייע להעמידו.

החילוק בין חסד וגבורה:

וכדאי להסמיק לכאן החילוק המובא בספרים הקדושים, בין מדת חסד למדת גבורה, כי 'חסד' נקרא התפשטות, כיון שטבע מדת החסד הוא להשפיע לכל אחד במדה מרובה בלי שיעור וערך, ולכן שורש המים הוא בחסד, מה מים יורדים ממקום גבוה למקום נמוך כן דרכו של חסד להשפיע להנמוך ממנו, ולהשתפך שפע רב לכל הצדדים כמו מים רבים המתפרצים מצינור הנפתח. מה שאין כן 'גבורה' נקרא צמצום, כי טבע מדת הגבורה להתגבר ולהתחזק בעצמו ולעמוד על עמודו לבל יתן כלום לאח, ולכן שורש האש הוא בגבורה (עין שפתי חן הכללי הקדמה א), ובצירוף שתי המדות ביחד נעשה מדה שלישית הנקרא 'רחמים', שהוא גם כן משפיע טובות, אבל לא בלי מדה, ולא לכל אחד, רק במקום שמתעורר רחמנותו.

ממדת ה'רחמים' נכמה פנים, ונבאר לקמן אם ירצה השם (בחלק ב' דרוש הרביעי), אך ההפרש הפשוט הוא, שבעל הרחמים מי שיש לו רחמנות ואין לו מדת החסד, אינו נותן צדקתו מנדבת לבו לבה, רק אחר שראה בעיני העני, וגודל צערו ודוחקו, אז נכמרו רחמיו עליו, ומגודל רגשי לבבו בעיניו מעותיו נגד זה הרחמים, ולכן נותן לו צדקה בערך רחמי הלב שבו, כדי להשקיש רגשי לבו הסוער על מצבו השפל של העני.

אולם לא כן הוא האיש שיש בו מדת החסד, כי מדת החסד הוא שדרכו להתפשט חסדו כי מדת 'חסד' הוא התפשטות, ומעצמו נותן צדקה לכל הנצרך בלי שייבקש ממנו, ובכל יום בבוקר יעמוד להזדרז במצות החסד, והולך ורודף לבקש ולמצוא מקום לחול חסדו, כנאמר חכמינו ז"ל (שבת קד) שכן דרכו של גומל חסד לרויץ בתר דלים לעזרם ולסייעם, כי כן הוא דרך מדת החסד שלבו בוער בקרבו ומשתוקק שידמן לידו עני שיוכל לעשות עמו טובות, וזה הוא מדת אברהם אבינו עליו השלום, כנאמר חכמינו ז"ל (בבא מציעא פ"ג) על פסוק (בראשית י"א) והוא ישב פתח האהל פתח היום, ואיתא במדרש ששרר אברהם לאליעזר תחלה לראות אם יש אורחים בחוץ להכניסם לביתו, והשיבו אליעזר שחום השמש גורם שאין אנשים מסתובבים בשוק, ואולם אברהם לא הימניה לאליעזר, והלך בעצמו לחוץ לבקש אורחים להכניסם לביתו, ואחר כך כשראם וַיֵּרָא וַיִּרְץ לִקְרָאתָם להכניסם לביתו, כי כן הוא מדת החסד לחפש ולבקש את העני שיוכל להשפיע לו ולתת עליו ברכה כדי לפעול חסדו.

וזה המדה של חסד היא המדה הגדולה והטובה אשר שמו יתברך מברך נגדו מדה כנגד מדה, ואומר עליו וְהִיא תִּרְם יִקְרָאוּ לבקש על נפשם וְאֲנִי אֶעֱנֶה לתת לו כל טוב, כי כשם שהוא קורא אל העני קודם בקשת העני, כן מדה כנגד מדה יקבל ברכה מן השמים, שעוד טרם יבקש הוא וישפוך שיחו בתפלה ובקשה לפני מלך אל רם ונשא שמו יתברך, כבר עונה אותו ממרומים למלא כל משאלותיו.

עשרה שבתות עד ראש השנה של שנת תשפ"ד, שבהם מאירין אור העשר ספירות קדושות כהקדמה לשנה החדשה (כאשר הארכנו בגליון לפרשת פנחס).

בשלושה שבתות הראשונות מאירין המוחין שהם כתר חכמה ובינה, ובשבת חזון מאיר אור ספירת בינה, שביאורה הוא 'התבוננות המחשבה', כי התבוננות המחשבה עם הרגש נקרא 'בינה', כמו שכתוב (ישעי' י' ו' ז') 'ולקבו יבין, וכן אמר אליהו הנביא (במאמר פתח אליהו תיקו"ז ז'). 'בינה ליבא ובה הלב מבין', והכוונה שהמחשבה של ספירת בינה אינה מחשבה גולמית, א קאלטע מחשבה, רק 'א הארצייע מחשבה' בהרגש הלב, לעורר את האדם לעשות פעולות למענה.

גם מאיר בשבת הזה האור של חג הסוכות, וגבי סוכות אמר הכתוב (ויקרא כג ז') 'למען ידעו דורתכם פי בסכות הושבתי את בני ישראל, והאיך הוא הידיעה הזאת, על ידי ראיית העין את הסכך כמבואר בגמרא ריש מסכת סוכה, כי העינים המה השער והפתח להגיע אל המח ואל הלב, כמו שאמרה תורה ולא תתורו אַחֲרֵי לְבַבְכֶם וְאַחֲרֵי עֵינֵיכֶם, ואם האדם שומר את עיניו אזי יש לו מחשבות טהורות, וההיפוך בהיפוך.

וכדאי להתבונן בריש פרשתן באלה הדברים אשר דבר משה אל 'כל' ישראל, כמו שכבר הורה לנו מרן רבינו הבעל שם טוב זלה"ה שכל אות ואת שבתורה שייך לכל אדם בכל מקום ובכל זמן, ובמיוחד פרשה זו שהיה מנהגו בקודש של הרה"ק היהודי הקדוש מפעריסיחא זלה"ה שבכל יום ויום למד איזה פסוקים מספר 'משנה תורה', באמרו שזה הוא לו מוסר ספר שצריכין ללמוד בכל יום ויום (מובא בפרי צדיק ר"פ דברים), ובתוך סיפורו של משה נגנזו דברי המוסר היורדים לחדרי בטן.

וסיפר משה רבינו (פסוק ז') שבאותה הזמן נאמר להם מפי ה', פָּנּוּ וּסְעוּ לְכֶם וּבֵאוּ הַר הָאֱמֹרִי וְאֵל כָּל שְׂכֵנָיו, ופירש רש"י עמונו ומואב והר שעיר, כי אילו נכנסו אז אל ארץ ישראל במצב של תיקון השלם היו כובשים את כל העשרה ארצות, וכיון שחטאו לא זכו לכבוש רק שבעה אמות ולא עשרה, ובזה הראה להם כמה נזק נגרם להם על ידי החטא (ויש לזכור שהחטאים שלהם הם למעלה מהשגתנו, ואין דיבורינו רק על דרך המוסר שהתורה למד לאדם דעת).

וממשיך לומר (פסוק ח'), רְאֵה נְתַתִּי לְפָנֶיךָ אֶת הָאָרֶץ בְּאֵן וּבְרֶשֶׁת, ופירש רש"י ז"ל אין מערער בדבר ואינכם צריכים למלחמה, אילו לא שלחו מרגלים לא היו צריכין לכלי זין, הרי לנו שני הפסדים נוראים שגרם החטא, א] שאז היו כובשין כל העשרה מדינות, ולמעשה לא הרשו לכבוש רק שבעה, ב] שאז לא היו צריכין כלי זין, רק היו נכנסים בטויל וכל האומות היו בורחים מפניהם באופן נס, ולמעשה הוצרכו ללחום עם כלי זין כדרך כל הארץ, ויש להתבונן למה הפסידו דייקא אלו שני העינים.

אך הענין מבואר בספה"ק בארוכה, כי כל חטאי בני ישראל במדבר היה רק פגם מחשבה דקה מן הדקה,

אך על ידי זה נפגמו המוחין, ולא יגיעו לתיקונם השלם עד ביאת המשיח, (עיי' באור החיים הקדוש גבי חטא מי מריבה).

והנה הרה"ק בעל בני יששכר זלה"ה כותב (אגרא דכלה פ' לך עה"פ ויעבור אברם בארץ), מקובל אצלנו שהשבע עממין שהיו בארץ ישראל שצוה השי"ת להכריח את שם, הם היו נגד השבע מדות שבקליפה, ומביא שם ששמע מפה קדוש כבוד אדמו"ר הרב הקדוש החוזה מלובלין זלה"ה, שבכל אומה האירה אור ספירה אחת, והם השתמשו בכח הספירה לרע רחמנא ליצלן, ולכן הזהירה התורה (ויקרא יח ג') 'כְּמַעֲשֵׂה אֶרֶץ כְּנָעַן אֲשֶׁר אָנֹכִי מְבִיא אֵתְכֶם שָׁמָּה לֹא תַעֲשׂוּ, ופירש רש"י מגיד שאתן עממין שכבשו ישראל מקולקלים יותר מכל האומות, והטעם כי המקום היה מוכן שיאיר שם אור הספירות הקדושות כדי שיוכלו בני ישראל להשתמש בהם לעבודת ה', רק האומות שקדמו להם שהיו בבחינת קליפה הקודמת לפרי חטפו את הכוחות הקדושות, והשתמשו בהם לרע ה', ולכן הוצרכו ישראל להזהר ביותר לבלי להמשך אחריהם (עיי' בשפתי חן ליימים נוראים הקדמה ו' ממעמקים קראתיך, לית חן את א).

אך כאשר הפסידו בני ישראל אור המוחין ששם הוא המחשבה, לא היתה עוד יכולת לקבל אור המוחין בשלימות עד התיקון השלם, ולכן נמנע מהם לכבוש את ג' אומות ששם מאירין המוחין, כיון שאין ביכלתם לעשות התיקון, אך השבע אומות הרומזים להמדות זכו לכבוש, כיון שבחלק המעשה זכו לתיקון גמור. וזה הטעם שהוצרכו ללחום עם כלי זין, כי אם היה אז תיקון השלם היו לוחמים רק במחשבה, אבל כאשר המחשבה אינה מתוקנת רק המעשה, הוצרכו לכבוש בפועל המעשה עם כלי זין.

ובכן גם אלו השלושה שבתות של 'בין המצרים' הם נגד המוחין, וכיון שלא נגמר תיקונם לא זכינו בהם לנחמה והמה עדיין ימי אבל, מה שאין כן בשבע דנחמתא, שעליהם כבר קיבלנו דברי נחמה.

*

וכיון שהעינים הם פתח ושער של המח כנזכר לעיל, אמר השי"ת (משלי כג כו) 'תְּנֶה בְּנֵי לִבְךָ לִי וְעֵינֶיךָ, ופירשו בירושלמי (ברכות פ"א ה"ה) אמר רבי לוי, ליבא ועינא תרי סרסורי דחטאה, אמר הקב"ה אם אתה נותן לי את עינך ולבך אני יודע שאתה שלי, כי ראשית העבירה נמשך מן העין, כאמרם 'העין רואה' והלב חומד וכלי מעשה גומרים, ובכן צריכין להתחזק בזה ביותר בחודשי תמוז אב הנקראים חדשי העינים.

והנה ביום תשעה באב בזמן של האבל הכי גדול, חל היארצייט של רבינו הקדוש החוזה מלובלין זלה"ה שנקרא בפי כל ישראל בשם החוזה, שזכה לתיקון העינים וראה מסוף העולם ועד סופו, ולא זכה לה במתנת חנם, כי בימי נעוריו קשר וסגר את עיניו שבע שנים בצופות שלא לראות שום דבר חוץ מתורה ותפלה, עד כדי שהזיק את ראות עיניו הגשמיים, אבל לעומת זאת זכה לעינים רוחניים לראות בלי גבול.

וכדאי להעתיק מה שסיפר מו"ר הגאון הצדיק רבי שמואל קרויס זלה"ה, ששמעו ממורו ורבו הגה"ק בעל אור פני יהושע מגאלאנצא זלה"ה שסיפר בסתם הרה"ק ר' מאיר'ל מפרעמישלאן זלה"ה, שכשהיה מסתכל על מצח איש שבא בצל קורתו היה יודע תיכף כל מה שעשה מיום עמדו על דעתו עד היום ההוא, והיה אומר לכל אחד ואחד מה שפגם ומה שצריך לתקן, ופעם אחת בא אליו חסיד אחד שמחמת יראה ובושה הוריד את כובעו על פניו עד שכיסה את מצחו בכדי שלא יראה הצדיק את פניו, ואמר לו הרה"ק 'אתה חושב שאיני רואה תחת הכובע, מי שרואה על המצח יכול לראות גם מתחת הכובע'.

וביאר הענין על פי דברי מרן החתם סופר (דרשות לח' טבת ד"ה ולבא אל המכוון, תורת משה בראשית ד"ה ותפקחנה) על הפסוק וּתְפַקְחֶנָּה עֵינָיו שְׁנֵיהֶם, דלכאורה קשה הלא מדרך החטא להפיל את האדם ממדרגתו ואיך כאן נעשה להיפך שעל ידי החטא נפקחו עיניו. ותייך, דשני סוגי עינים נבראו בעולם, א] עיני בשר, ב] עיני השכל, אשר אינם פועלים ביחד, דבעת השתמשות בעיני השכל נסגרו עיני בשר, כי לא יראה ולא ירגיש עיני עולם הזה כלל, ולעומת זה יזכה לראות בעיני השכל מסוף העולם ועד סופו, אמנם בנפול האדם ממדריגתו וישתמש בעיני הבשר אזי נסגרים העיני השכל ולא יראה רק עד הכותל. ומביא בשם רבו הגה"ק בעל הפלאה זלה"ה, לבאר הפסוק (תהלים קלט יב) 'פְּחֲשִׁיכָה כְּאוֹרָה, שכל יותר חושך בעיני בשר של אדם, תוסיף אורה על ידי עיני רוחני שלו, והיה מרגלא בפומיה דהגאון בעל הפלאה אשר סוף ימי חייו חשך מאור עיניו, והיה קורא על עצמו 'פְּחֲשִׁיכָה כְּאוֹרָה' לומר מעת שחשך מאור עיניו שכלו אור בעדו. וזה היה באדם הראשון קודם החטא שהיה משתמש בעיני השכל והיה צופה ומביט מסוף העולם ועד סופו, ולכן לא ראה כלל אם הוא ערום, אולם לאחר החטא כאשר פתח עיני הבשר שלו כמו שכתוב (בראשית ג' ו') וַתֵּרָא הָאִשָּׁה כִּי טוֹב הָעֵץ לְמַאֲכָל וְכִי תֵאָדָה הוּא לְעֵינַיִם הֵייוּ לְעֵינֵי בֶשֶׂר, אזי נסגרו עיני השכל שלו ותיכף וּתְפַקְחֶנָּה עֵינָיו שְׁנֵיהֶם שנפתחו ה'עינים השניים', די צווייטע קלאס אויגן, הם העיני בשר, ועל ידי זה לא ראה עוד שום ראייה רוחנית רק ראייה גשמית בד' אמות שלו, ולכן ראה פי עֵרְפָּלִים הֵם.

נמצא שהרה"ק הרבי ר' מאיר'ל והחוזה ושאר צדיקים שסגרו עיני בשר שלהם היו פתוחים העיני שכל שלהם, וראו כל מה שרצו לראות מסוף העולם ועד סופו בעליונים ובתחתונים, ולא הפסיק להם שום דבר גשמי, ולזה המדריגה זכו כל בני ישראל בעמדם אצל הר סיני, ואם לא היו חוטאים אחר מתן תורה היו נשארים במדריגה הגבוהה הלוז לעולם ועד (עיי' שפתי חן לשבועות הקדמה ג' נעשה ונשמע).

על כל פנים השבת הזה מיוחד לשמירת המחשבה הבא על ידי העינים, ואכן דברי ההפטורה מתחיל בתיבת חזון לעורר על הראיה, ועל ידי תיקון הראיה יתוקן המחשבה, ואז נזכה לתיקון השלם, והימים האלו

יצא לאור ע"י
מכון שפתי חן

לקבל, לנדב, להעיר על הגליון וכן לקבל הגליון על הפאסט נא להתקשר עם המכון
646-838-1822

gilynsc@gmail.com

זכות פרנס הגליון נתגרב

יעילי נשמת מרן הקדוש רבן של ישראל
רבינו יצחק בן רבי שלמה לוריא זלה"ה
מרן האר"י ז"ל

נלכ"ע ביום ה' אב שנת ש"ל"ב לפ"ק